

Dues imatges del Centre Catequístic, l'any 1953 (ACAN)

ESBARJO INFANTIL I CATEQUESI. IGUALADA, ~1880 – 1965

ANTONI DALMAU I RIBALTA

Des de sempre, l'Església catòlica s'havia preocupat tradicionalment de facilitar als fills de les famílies cristianes un entreteniment per a les hores i dies d'esbarjo, un entreteniment que, com no podia ser d'altra manera, s'avingués a la seva concepció, no sols de la religió mateixa, sinó també de la moral i del model de relacions humanes i socials que preconitzava. Així, doncs, durant molts i molts anys i prenent peu en l'enorme influència que tenia en totes les esferes de la societat, va estendre la seva acció en tots i cadascun dels àmbits imaginables, en totes les edats, en tots els sectors socials.

Aquest article s'ocupa de les estructures i organitzacions que l'Església catòlica d'Igualada va endegar per tal que els nois i les noies —en el passat amb una habitual separació de sexes—, a més de ser educats en la fe dels seus pares, tinguessin a l'abast un esbarjo considerat saludable i harmònic amb la formació que, paral·lelament, la mateixa Església els facilitava a través del seu sistema educatiu. L'activisme en aquest sector va ser tan ampli, tan estès, que convé deixar clar des del bon començament que ens limitem a parlar de les iniciatives nascudes del bisbat i de les parròquies, deixant expressament fora del nostre estudi totes aquelles altres que depenien dels ordes religiosos o dels centres d'ensenyament, molt actius també en aquest terreny. Ens caldrà també centrar l'anàlisi al voltant exclusivament del món de l'esbarjo i de l'entreteniment infantil, sense entrar en el terreny de les organitzacions que, nascudes en el si mateix

de l'Església o en espais de la seva òrbita, s'ocupaven més específicament de la formació i l'educació, com van ser l'Acció Catòlica, la Federació de Joves Cristians o l'escoltisme catòlic. Finalment, establim un límit temporal en els anys del Concili Vaticà II, ja que aquesta gran assemblea cristiana, com és prou conegut, va marcar una inflexió en la vida de l'Església catòlica i va obrir un panorama nou en una època de profundes transformacions socials.

ELS LLUÏSOS PRIMERENC'S

Un primer rastreig en la penombra documental del segle XIX ens porta de seguida a parlar de l'anomenada formalment Congregació de Maria Immaculada i Sant Lluís Gonçaga, popularment coneguda com els Lluïsos. Hem de començar dient, però, que els seus orígens igualadins no són gens clars, i que només se'n poden dir unes quantes dades essencials: sabem que ja existia a Igualada a la segona meitat del s. XIX i que havia tingut la seva seu, fins al 1880, a can Franch de la baixada de l'Aragall. De fet, en la Memòria municipal de 1873, es fa constar, entre les entitats d'Igualada, la de «S. Luis» i, entre els teatres de la vila, «el de S. Luis».¹ Després va tenir la seu al carrer de

1. *Memoria que la Villa de Igualada presenta á los Excmos. Sres. Ministro de Gracia y Justicia y Consejo Supremo de Estado, escrita al objeto de demostrán [sic] su importancia fabril é industrial* (Igualada: Imp. Vda. Abadal i fill, 1873).

Caramelles infantils dels Lluïsos, 1889 (foto Serra Mercader. ACAN-AFMI 4109)

Santa Caterina, 31 (almenys el 1894-1901) i, més endavant, a la finca de Can Viñals, situada a l'actual núm. 65 del passeig de Mn. Cinto Verdaguer.

En realitat, ni els mateixos sacerdots i religiosos del segle XX sabien gran cosa del que havia estat aquesta congregació en la centúria anterior. Segons Manuel Vich i Ravetllat, un membre de la FJC que després va fer-se jesuïta, cap al 1880 va fundar-se «una Congregación de San Luis para jóvenes que, si he de dar crédito a lo recogido verbalmente, no tenía otra finalidad que facilitar recreo a los niños y jóvenes en los días festivos, de la cual cuidaba el señor Casulleras, seglar de buena voluntad. Esa Congregación desapareció».²

2. Extret d'una narració manuscrita titulada *Breve relación y estudio sobre la Congregación Mariana de Igualada* (Juniorado de Bollengo, 1938), que el P. Domènec Cortadellas, jesuïta, va transcriure a Shembaganur (Índia), el 22-5-1939 (ACAN-AMI).

Parlem un moment de Ramon Casulleras i Fargas (Igualada, 1842–1916), avui totalment oblidat. Era un sabater que vivia al carrer Nou i que estava casat amb la capelladina Maria Almuni i Llopart, amb la qual es portava vint anys. Lliurat a l'entreteniment dels infants, Casulleras va anar assistint a la pèrdua de dinamisme dels Lluïsos, que a la pràctica van esdevenir inoperants. Essent així, va continuar pel seu compte l'activitat que ja feia molts anys que havia emprès al local del carrer de Santa Caterina, núm. 31, activitat amb la qual s'ajudava a guanyar-se més o menys la vida. El cas és que aquestes iniciatives d'entreteniment dels infants van ser molt populars i van desplegar-se en un llarguíssim període de temps. Certament, molts igualadins en guardaven un excel·lent record:

«[...] uns grups de nois els dijous i sobretot els diumenges en sortir de doctrina de les dues parròquies cap allà a les cinc de la tarda, eren recollits per l'abnegat Casulleras que recorria els

Capçalera de la revista *Virtus et Labor*, núm. 1, 1922, Congregació Mariana

Tómbola dels Lluïsos. Fires i Festes de Primavera, 1922 (foto Antoni Tomàs. ACAN-AFMI 161)

carrers cridant apa... apa... nois cap als Lluïsos, on amb bonhomia i paciència infinites, els feia jugar, els entretenia fent putxinel·lis o vistes fixes amb la llanterna màgica, sense oblidar mai un moment per resar una oració a la Mare de Déu i a sant Lluís».³

Tanmateix, aquest estat de coses va alterar-se al final del segle, concretament l'any 1894. Per començar, l'edició del 30 de setembre del setmanari republicà *El Igualadino* va avançar que «los P.P. Capuchinos pretenden hacer la competencia al popular Casulleras, estableciendo una especie de Lluisos en su Convento, aprovechándose de las facilidades que les presta su posición desahogada para hacerlo más económico que dicho Sr. Casulleras». Segons el mateix setmanari, pretenien acceptar tots els infants, excepte els que fossin fills de socis de l'Ateneu...

No gaire més tard, un anunci aparegut al mateix periòdic el 23 de desembre de 1894 donava compte d'una activitat concreta de Casulleras per als dies de Nadal:

«CONGREGACIÓN DE SAN LUIS. Establecida en la calle de Santa Catalina, á cargo de su representante RAMON CASULLERAS.

3. Miquel Ball i Mateu, *Roda de la vida igualadina. Dels temps d'enllà...*, Igualada: Ajuntament i Òmnium Cultural, 1996, p. 101. Miquel Ball situa l'activitat de Casulleras massa tardanament, «a partir de la primera quinzena d'aquest segle [XX]».

Esta Sociedad Infantil, para conmemorar las Pascuas de la Navidad del Señor, ha decidido dar un rato de expansivo recreo á los concurrentes que deseen honrarla con su asistencia, con una función teatral titulada «Lo retorn de Palestina» y una magnífica pieza en un acto por final, puesta en escena por los niños de la misma. La función tendrá lugar el 25 de los corrientes á las 4 en punto de la tarde. A las 7 tendrá lugar la exhibición del magnífico Belén, establecido en el propio local, con ingeniosas figuras y objetos de movimiento.

Precios: 10 céntimos entrada general. — Id. de visitar el pesebre, 5 céntimos, con la obción [sic] de un número para sortear un cuadro».

Aquest anunci va desencadenar les hostilitats. Mossèn Ramon Boxeda, servint-se de la mediació de Josep Lladó, R. Martí Mirapeix, Joan Vidal, Ignasi Castelltort, Casimiro Font i Joan Oller i Fitó —notoris carlins de la ciutat que es presentaven a si mateixos com a «padres de algunos de los congregantes de tan loable institución»—, va adreçar a *El Igualadino* una carta en la qual reclamava per a si mateix l'única representació i direcció de l'«autèntica» Congregació de Sant Lluís —la dels Caputxins— i desautoritzava sense embuts Ramon Casulleras. La carta acabava dient que aquest darrer «podrá tener un centro infantil ó una escuela de párvulos, pero jamás permitirá que, con el nombre de la congregación, se fomenten determinados intereses».

Naturalment, el setmanari republicà va prendre partit a favor de Ramon Casulleras i va criticar severament els Caputxins que li volien fer la competència. En definitiva, resumien aquesta història explicant el següent:

«A satisfacción de todos, ha cuidado de los pequeños Luises el bonachón y honrado Sr. Casulleras durante el espacio de 30 años y toda nuestra juventud de hoy recuerda haber tenido de pastor durante su infancia á Casulleras. Los niños le querían todos con delirio y la confianza que les inspiraba, les permitía dedicarse á sus juegos sin empaque y sin violencia. ¿Por qué hoy se le quita al Sr. Casulleras ese medio de ganarse honradamente la vida, y se traslada la Congregación de San Luis al convento de frailes de la Alameda [= el Passeig]?».

Ignorem com van acabar les relacions entre Ramon Casulleras i mossèn Buxeda, el director de la Congregació. En tot cas, és un fet que aquesta darrera va continuar sumida en la inactivitat, almenys fins al 1915, en què la Missió predicada aquell any es va proposar refundar-la, sense aconseguir-ho. Tot era tan precari que, segons Miquel Ball, «els Lluïsos es limitaren a reunir la quitxalla per ocupar-los les tardes dels dies no lectius a les escoles i al mateix temps ensinistrar-los d'una manera entre ingènua i rudimentària a resar en comú».⁴

ELS LLUÏSOS DELS ANYS VINT

La plena revitalització no va produir-se fins al 3 de juliol de 1921, en què va prendre'n les regnes un grup «*de joves més granats*» aglutinat per Mn. Eudald Ferret, arxipreste de Santa Maria.⁵ Com hem dit, tenia la seu als locals de la finca de Can Viñals, avui al núm. 65 del passeig de Mn. Cinto Verdager. Va editar els periòdics *Virtus et Labor*

(1922-1928) i *Congregació Mariana de Igualada* (1931-1932). És d'aquesta etapa dels Lluïsos que guardaven record molts igualadins de la segona meitat del segle XX. Va ser un moment en què els objectius i la realitat de la congregació van desbordar àmpliament la concepció d'una entitat dedicada tan sols a l'entreteniment dels infants, ja que les activitats que promovia anaven adreçades a la formació religiosa integral dels congregants. Així i tot, durant una colla d'anys, encara va fer constar en alguns dels seus programes com a nom de l'entitat el d'«Esbarjo de Sant Lluís d'Igualada».

A l'Arxiu Comarcal de l'Anoia (ACAN-AMI) es conserva un reglament de la «nova» Congregació, redactat en llengua catalana i no datat, en l'article primer del qual es fa constar l'objecte d'aquesta associació catòlica: «El fi d'aquesta Congregació és: major glòria de Déu i el procurar que tots els seus socis siguin un esperit recte, actiu i decidit per a professar privadament i públicament la Religió Catòlica i acostumar-los a la pràctica de les virtuts cristianes i principalment a la de la imitació de la innoçència de sos titulars i protectors, que seran la Immaculada Concepció i Sant Lluís Gonçaga». S'hi estableixen dues classes de membres, congregants i protectors. Els aspirants són els que pretenen entrar a la Congregació. La quota mínima és de 0,10 pessetes mensuals.

Tenia diverses seccions: Pietat, Caritat, Propaganda, Esbarjo (al seu torn amb les seccions de teatre, gimnàstica sueco-respiratòria, excursiò-nisme...), etc. A les tardes de diumenge, acollia els nois i noies que anaven a doctrina a les parròquies d'Igualada. Tenia també un Chor d'Infants i, a partir de 1928, va organitzar cada any un concurs de pessebres. Els infants de la congregació, coneguts com a *estanislaus*, tenien com a patró sant Estanislau de Kotska i, segons Miquel Ball, «sovint muntaven petites capelletes pels racons dels jardins [*de Can Viñals*], sobretot el mes de maig, aprofitant els llocs més inversemblants al peu dels arbres i bardisses». Fet i fet, a la pràctica, la Congregació

4. M. Ball, *Roda de la vida igualadina...*, cit., p. 101.

5. El nom de tots els promotors a *Congregació Mariana d'Igualada*, núm. 9, gener de 1932.

Joves dels Lluïsos d'excursió al Molí de la Roda (1926). Hi distingim, entre d'altres, Mn. Amadeu Amenós, Josep Vilarrúbias i Ros i Joan Dalmases i Palomas (del llibre *Igualada. Una història en imatges*, de Josep M. Torras, 1982, p. 113)

Mariana va venir a ser l'Acció Catòlica del primer quart del segle XX.

A la seva ombra van néixer, el setembre de 1922, la delegació local de l'Obra del Bon Mot, i també les Escoles Marianes per a Obrers. I en aquells anys vint tenia una activa secció dramàtica que col·laborava amb el Centre Catòlic d'Obrers. En el pla estrictament religiós, diguem també que els congregants tenien l'obligació reglamentària d'assistir a la missa dominical a les nou del matí que es deia a l'església del Roser —més endavant a la capella de Gràcia—, on acudien lluint una grossa medalla penjada al coll amb una ampla cinta de color blau cel, excepte el prefecte, que la duia blanca. Abans d'iniciar-se la missa, els congregants, que seien als primers bancs de l'església, cantaven l'*ofici parvo* a la Mare de Déu, una pregària en llatí a imitació de la que resaven els sacerdots. I, en acabar, la Salve gregoriana.

En aquests anys de màxim apogeu de l'activitat dels Lluïsos és fàcil localitzar el rastre del seu activisme en iniciatives com les que enumerem a continuació:

- A la quaresma de 1923, es va fer una tanda d'exercicis espirituals per homes i joves a l'església del Roser, dirigits pel jesuïta P. Josep M. Pijoan.

- El desembre de 1924 i el gener de 1926, la tradicional vetllada anyal literàrio-musical va ser publicitada amb uns programes realment luxosos, impresos a les Gràfiques Vich d'Esparreguera. El 1927, igualment espectacular, va fer-lo l'impresor igualadí Pere Bas. Per la Festa Major d'aquell mateix any la congregació va organitzar al «Casal de la Congregació» del Passeig una Exposició Iconogràfica Mariana Comarcal, que agrupava 152 representacions fotogràfiques de les imatges.

- El 15-2-1925, l'Arxiconfraria i la Congregació Mariana de Joves van organitzar una «Solemnial

Festa Eucarística de reparació pels pecats de blasfèmia del nostre poble» a l'església parroquial de Santa Maria. I per la Festa Major una Exposició d'Art Igualadí.

- El 22, 23 i 24-2-1925, durant els dies del Carnaval, va tenir lloc una Gran Jornada Missional, organitzada pel comitè de la unió missional de la Congregació Mariana.

- Per la Festa Major de 1930, va organitzar una Exposició de Goigs a la Casa de Cultura de la Caixa de Pensions (del 24 al 31 d'agost). Va obrir-se amb una conferència de Mn. Francesc Baldelló, sacerdot i folklorista.

- Des de l'inici de 1931, els Lluïsos van celebrar el desè aniversari de l'etapa recent, amb nombroses activitats i amb una edició extraordinària del seu portaveu mensual *Congregació Mariana d'Igualada*.

- Per les festes de Nadal de 1931 es van representar al teatre del Casal de la Congregació Mariana els pastorets *La llum de l'establia*, lletra del Dr. Marià Tubau i música de Mn. Josep Vinyeta.

- El 31-1-1932 va beneir una nova bandera, en l'avinentsa del desè aniversari de la Congregació renovada. En el programa (ACAN, fons Gabriel Castellà) hi figura el poema (himne?) *A la nostra bandera*, però no hi consta l'autor.

Com diu Antoni Dalmau i Jover, la Congregació «esdevingué un autèntic fogar religiós i cultural, per on desfilaren joves que més tard emergirien en la vida social igualadina. Camps Serra, Riba Clavé, els germans Vich Ravetllat, Bernades, germans Vilarrúbias, els inseparables Joan Llacuna i Joan Domingo, [Francesc] Ratera, Leonci Soler, Pere Bas, germans Aguilera i tants d'altres». ⁶ Miquel Ball també va deixar-nos uns quants noms més de congregants que no hem citat encara: Mariano Prats, Eduard Ferran, Isidre Solà, Lluís Serra Adzet, Francesc Llansana, Joan Cuadras, Antoni Jorba, Antoni Cardona, Alfons Díaz, Manuel Solà, Francesc Clotet, Josep Closa i Magí Castelltort.

6. Antoni Dalmau i Jover, *Records d'infantesa i joventut*, 1988, ed. mecanografiada inèdita.

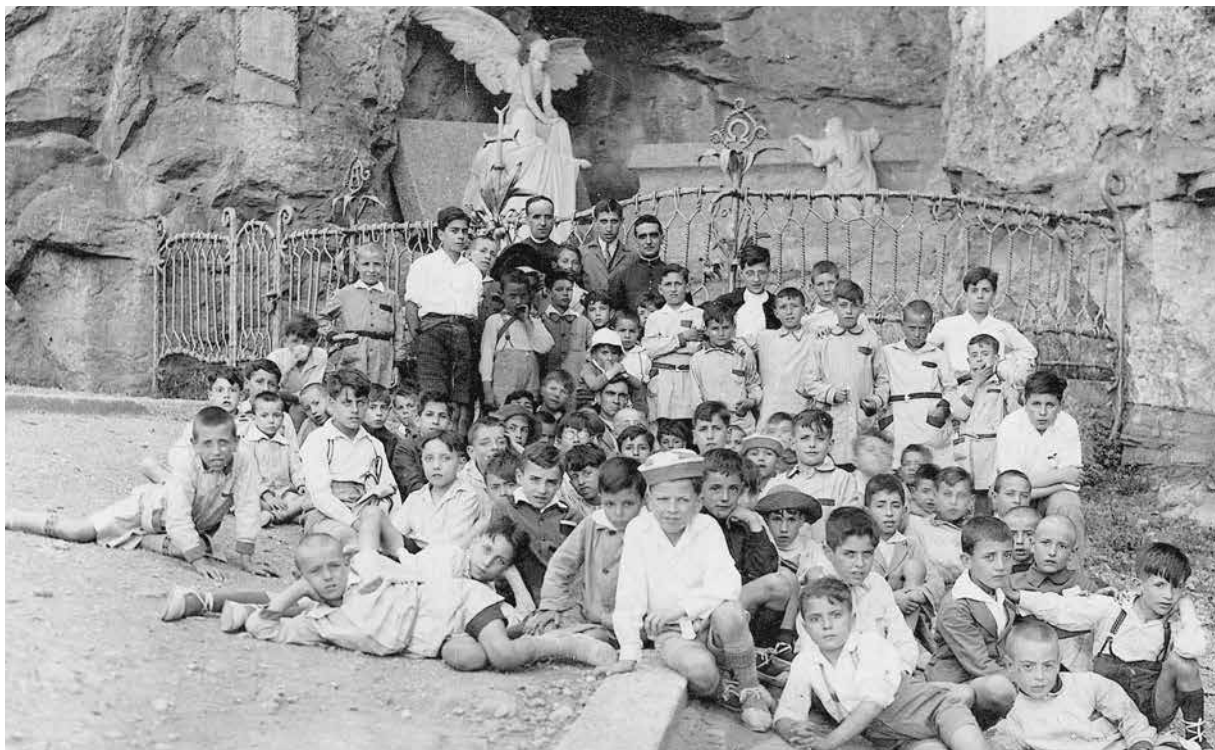
En els anys de la Segona República, l'activitat dels Lluïsos es va difuminar gairebé per complet, en part pel clima polític d'aquells anys —no tan favorable a l'Església com el d'abans— i en part perquè van sorgir noves organitzacions que van captar principalment el jovent. De fet, a partir de 1932, la joventut de la Congregació Mariana igualadina es va fondre dins la Federació de Joves Cristians de Catalunya i la seva activitat d'entreteniment i esplai va ser assumida per l'anomenat Casal Social, com veurem a continuació. Diguem encara que, mentre encara no existia aquest nou Casal Social, les activitats recreatives continuaven tenint lloc a la Congregació Mariana per als nois i al col·legi de la Divina Pastora per a les noies, a la sortida de les lliçons de doctrina cristiana que es feien tradicionalment a Santa Maria, a la Soledat i a l'església dels PP. Caputxins. L'«assistència» que rebien aleshores els infants també els donava dret a proveir-se d'objectes a la Tómbola Catequística que es feia en aquella època.

Ens consta també, ja d'aquests anys —almenys ja al 1933—, la pràctica de cantar a l'entrada i a la sortida de doctrina dues cançons que abans i després de la guerra van ser molt populars a tot Catalunya. A l'entrada, que llavors era a dos quarts de quatre i que els nois i noies feien ordenats en fila i presidits per la seva bandera, entonaven aquesta tonada:

¡Anem, anem a Doctrina
que el bon Déu crida els infants!
Els àngels són a la porta
per a donar-nos les mans.

Jesús a dintre ens espera
sentat en cadira d'or;
totes les coses que ens digui
les volem saber de cor...⁷

7. «Cant d'entrada», dins el cançoner *Cants catequístics* (1919; tercera ed.: Barcelona: Foment de Pietat, 1933). Lletra de Mn. Josep Paradedà i música de Joan Baptista Lambert. N'existia una altra versió musical feta per Mn. Lluís Romeu.

Dues fotografies d'una excursió a Montserrat dels Lluïsos (1930). S'hi veuen Mn. Antoni Malats i Just Puiggròs envoltat de nens (ACAN-L'Abans. Fons Gaspar Vilarrúbias)

Els Lluïsos. Anys trenta. Hi distingim, entre d'altres, Mn. Amadeu Amenós, Mn. Antoni Malats, Miquel Ball, Manuel Vich, Lluís Roset... (ACAN-Fons Mercedes Vich Ravetllat 1002)

Al cap d'una hora, tots els infants sortien impacients de «Doctrina», proveïts de «l'assistència» que els permetia entrar gratuïtament a les sessions recreatives. La sortida de l'església es feia també tot cantant una altra peça del mateix cançoner i dels mateixos autors que deia així:⁸

Tan bé que estem aquí,
ja ens hem de despedir.
Jesús!, Maria!
doneu-nos bona guia
pel camí.

Jesús, vostra lliçó
serà com la llavor

que tota xica
després es multiplica;
i a dins del cor viurà
i un dia florirà!...

Clourem aquest capítol dient que, el 4 de juny de 1950, els supervivents de la Congregació, llavors extingida, van celebrar-ne solemnement el vint-i-cinquè aniversari —que s'havia complert quatre anys abans— amb una diada de germanor que significava «una afirmació categòrica de fidelitat a les conviccions religioses que els dugueren a les files d'aquella Congregació». El programa, molt ben imprès, va editar-se en català. Tanmateix, els anys no havien passat en va i els Lluïsos van caure en l'oblit.

Oferim a continuació les notícies que hem trobar relatives a la composició de les juntes de la Congregació:

8. Vegeu Josep Serra, «A Catecisme», a *Fulla Dominical de Igualada*, primer diumenge de setembre de 1933.

1922. Director: Mn. Jaume Abadal i Vives. Sotsdirector: Mn. Amadeu Amenós i Roca. Primer prefecte (és a dir, president): Josep Riba i Clavé.

Abril de 1925-1927. Director: Mn. Francisco M. Colomer i Oms. Sotsdirector: Mn. Emili Riera. Secretari: Josep Closa i Boyer.

Febrer de 1927. Director: Mn. Francisco M. Colomer; sotsdirector, Mn. Emili Riera; prefecte, Isidre Solà; tresorer, Josep Ferran; instructor d'aspirants, Josep Biosca; secretari, Magí Castelltort i Miralda; vicesecretari, Ramon Enrich; vocals, Francesc Bernades, Francesc Ratera, Joan Talló i Antoni Gumà.

11-2-1928: Director: Mn. Francisco M. Colomer; sotsdirector, Mn. Emili Riera (al maig d'aquell 1928, Mn. Antoni Malats i Gallés); prefecte, Joan Castellà i Valls; tresorer, Josep Ferran; instructor d'aspirants, Josep Biosca; secretari, Magí Castelltort i Miralda; vicesecretari, Ramon Sistaré; vocals, Leonci Soler, Joan Castellà i Valls, Francesc Bernadas i Joan Talló.

1930-1931. Prefecte: Joan Castellà i Valls. Secretari: Manuel Vich.

1932. President: Isidre Solà.

Darrer prefecte: Miquel Ball i Mateu.

EL CASAL SOCIAL

Tal com hem avançat fa un moment, els anys de la Segona República van instaurar un clima diferent en la vida associativa de la ciutat, i l'Església catòlica va perdre part del protagonisme que hi havia tingut. Tanmateix, fruit de la necessitat de continuar amb la seva activitat d'entreteniment dels infants i amb una actitud més a la defensiva, va néixer aleshores l'anomenat Casal Social —a l'inici, el 1934, anomenat Casal Catequístic d'Igualada, sota la presidència de Joan Ratera i Martí—, el qual va prendre el relleu de la Congregació Mariana en aquest aspecte concret, fins a l'extrem que la gent va continuar-ne dient tot sovint *els Lluïsos*.

En efecte: el 13 d'octubre de 1935, en temps dels rectors Mn. Josep Vallver i Arola i Mn. Andreu

Ballús i Giol, les parròquies igualadines van obrir als actuals núm. 55-57 (abans, núm. 43-45) del passeig de Mn. Cinto Verdaguer un espai a l'antiga fàbrica modernista Roca i Clos, que havien llogat al propietari Artur Clos i Planas el 31 de desembre de 1933. L'indret, tan proper a l'antiga seu dels Lluïsos de Cal Viñals, va ser conegut com a Casal Social i va ser destinat als nois i noies que assistien a la catequesi.

Al Casal Social, els infants hi tenien accés gratuït si feien catecisme. S'hi van dur a terme projeccions de vistes fixes, sessions de cinema, funcions de teatre —comptava amb una companyia d'aficionats pròpia—, concursos de catecisme, concerts del Chor d'Infants i exercicis gimnàstics en un camp annex que es va comprar al final de 1935 i que donava al carrer de Sant Josep. D'aquests exercicis se n'encarregava Just Puiggròs i Sagristà, el *senyor Justet* (Igualada, 1889-1958), que des de l'inici dels anys trenta ja tenia cura de l'entreteniment dels infants en el temps de les vacances escolars⁹ i que després de la guerra continuaria al Catequístic.

El *Diari d'Igualada* del 9 de juliol de 1936 —pocs dies abans del cop d'estat militar—, en donar compte, tot lamentant-se'n, de la mort del Centre Coral Apol·lo (Coro Vell), va informar que el local que li havia servit antigament d'estatge (al carrer de Santa Caterina, núm. 29, abans 35) havia estat adquirit pel «novell i floreixent Casal Social [...] en el qual funcionarà una secció de les semi-colònies escolars que ha organitzat». Després el mateix diari diria que «l'actual propietari» l'havia cedit gentilmente al Casal Social.

A la primera postguerra, aquest local del carrer de Santa Caterina va acollir circumstancialment el *Cine de Doctrina* dels alumnes de la catequesi parroquial, que habitualment es feia al col·legi de les Escolàpies i que, a partir de 1948,

9. Vegeu per exemple l'article de Luis Cerezo Godoy, «El señor Justet», a *La Defensa*, 6-8-1932.

Façana de la fàbrica Roca i Clos, seu del Casal Social (ACAN-AFMI16409)

va ubicar-se a l'anomenat Centre Catequístic, tal com veurem seguidament.¹⁰

El Casal Social va tancar les seves portes a causa de la Guerra Civil i el lloc que ocupava va ser habilitat un poc temps com a presó i després com a seu de la Col·lectivització del Ram de la Fusta.

CENTRE CATEQUÍSTIC

Acabada la guerra, com hem dit, el *cine de Doctrina* va fer-se en un local de les Escolàpies, fins que les monges hi van posar inconvenients perquè, havent-se adquirit una màquina de pas universal sonora, calia fer-hi obres per habilitar-hi una cabi-

na. Llavors, l'esmentat *senyor Justet*, és a dir, Just Puiggròs i Sagristà, va cobrir una etapa de transició organitzant per als infants, com abans de la guerra, unes passejades o excursions els diumenges a la tarda. Fins que va arribar el Centre Catequístic.

En efecte: per substituir el local de les Escolàpies, va habilitar-se a l'actual núm. 122 del passeig de Mn. Cinto Verdaguer, a la cantonada amb el carrer de les Delícies, l'anomenat Centre Catequístic, que també va ser conegut com el *cine de Doctrina*. El pati, la sala i les dependències adjuntes corresponien al que havia estat, entre 1910 i 1939, la seu de la Federació Obrera d'Igualada (CNT), després de la confiscació que se'n va fer a la postguerra.

Aquest nou centre, on els infants que anaven a catecisme podien assistir els diumenges a projeccions de cinema per un preu mòdic (0,50 pessetes al començament), va ser inaugurat el 26

10. En els temps del Coro Vell i de les Escolàpies tiraven les pel·lícules de cinema mut Pere Marimon i Guasch i Raimundo Lluch i Serra, entre d'altres.

Centre de: _____

Curs 195 - 195

Secció: _____ data alta

Secció: _____ data alta

Secció: _____ data alta

Noms: _____

Edat _____ anys. Carrer _____

N.º registre _____ Col·legi _____

Ha fet la primera Comunió? _____ Ha rebut la Confirmació? _____

Ha assistit en el present curs a un altre Centre? _____

Per quins motius ha canviat? _____

Noms dels pares: _____

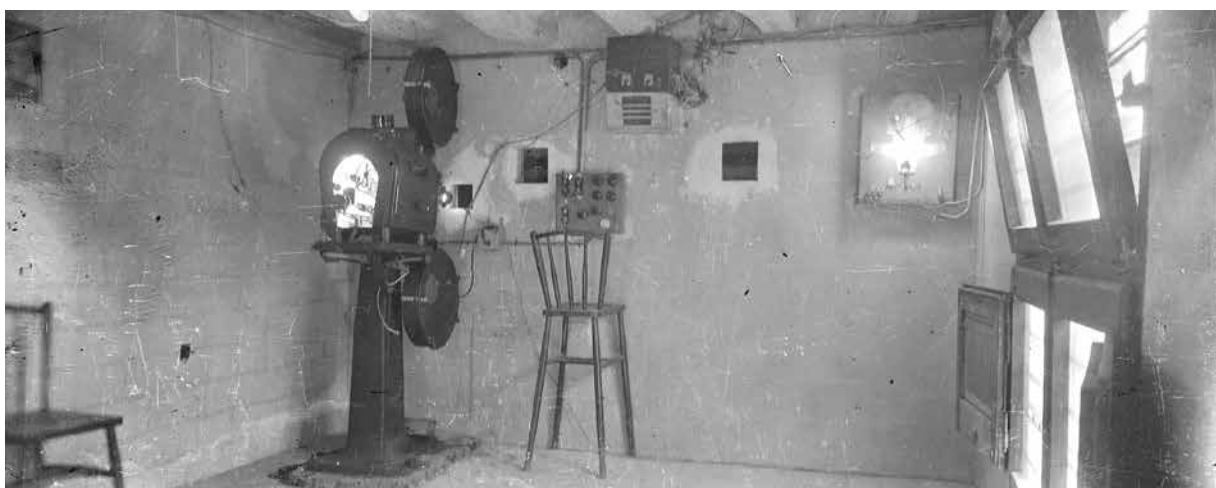
Observacions: _____

Fitxa del Catecisme Dominical

de desembre de 1948 amb el film *Molinos de viento*. Tot i estar dotat d'un sol projector, el cinema funcionava en sessió contínua, en una sala sense columnes que feia uns dos-cents metres quadrats i que a l'hivern s'escalfava amb una estufa situada enmig de les butaques. Vetllava pel bon ordre de tot el que es feia al Catequístic, de nou, el *senyor Justet*, que, com ja hem vist, havia fet funcions similars abans de la guerra al local del Centre Social i que després també havia organitzat un gimnàs als Caputxins. Concretament en les sessions de cinema, feia silenci a la canalla amb un xiulet i, després de resar un *parenostre* i unes *avemaries*, començava la sessió, precedida *naturalment* pel No-Do, el noticiari oficial del règim. A la segona pel·lícula, que acostumava a ser la «bona», solien acudir un grupet de frares i joves del seminari seràfic i germans del proper col·legi marista. No cal dir que hi havia separació de sexes

a la sala i que les pel·lícules eren sotmeses a un procés rigorós de censura, basat en estrictes criteris moralitzadors.¹¹

11. Amb l'ajuda de Jaume Farrés i Vidal, s'ha pogut confeir una llarga llista de tècnics i catequistes que, en diversos moments de la història del Catequístic i a vegades en combinació amb altres sales de l'Església igualadina com el Catòlic o el Saló Rex del Casal, van col·laborar en graus diversos a la projecció de les pel·lícules dominicals. Per ordre alfabètic, i almenys fins al final de la dècada dels anys cinquanta, serien com a mínim els següents: Manuel Cañellas i Miquel, Antoni Castells i Bartrolí, Josep Carbassa i Solé, Josep M. Cunilles i Nogué, Josep Elías i Farré, els germans Josep M., Domènec i Esteve Farrés i Sala, els germans Jaume i Josep M. Farrés i Vidal, Jordi Marimon (de Vilanova del Camí), Josep M. Ortínez i Godó, Antoni Padró i Nadal, Nicolau Poncell i Puig, Francesc Sagués i Susanna, Francesc Solé i Farreras, Antoni Soteras i Farrés, Enric Viadiu i Saumell, Narcís Viarnès i Vallès, Josep Viladiu i Castells... Administració: Ernest Fabregat i Gelabert.

Cabina de projecció del Centre Catequístic

En aquells anys, la catequesi que es feia a les parròquies de Santa Maria i de la Soledat, i també a l'església dels Caputxins i al santuari de la Pietat, consistia essencialment en la memorització d'un catecisme estructurat en forma de preguntes i respostes. Va recuperar-se també la tradició de cantar, a l'entrada i a la sortida, les dues cançons que ja hem esmentat, així com la de lliurar a tots els infants la corresponent «assistència».

Fins al 1965, el Centre Catequístic va acollir també representacions teatrals i altres activitats com ara ballades de sardanes —que començaven després del cinema—, entrenaments esportius, organització d'excursions, cursets de català (1955-1957)... Entre les moltes activitats que se'n podrien ressenyar, podem esmentar també aquestes:

- El 2 i 5 de febrer de 1950, el grup escènic Igualada hi va representar *L'Estel de Natzaret*, de Ramon Pàmies, sota la direcció escènica d'Eduard Pàmies i la direcció musical de Sebastià Freixes.

- L'1 i el 6 de gener de 1958, sota el nom de Centre Catequístic, el grup escènic «Juniores» de la Sagrada Família hi va estrenar els pastorets infantils *La forqueta del diable*, lletra de Mn. Joan Vilacís i música del P. Robert de la Riba, caputxí. Aquesta obra s'hi va tornar a representar com a mínim el Nadal següent.

- Després hi va haver al Centre l'anomenada Joventut Escènica Albada, que el 26 i 28 de desembre de 1958 hi va representar *L'Estel de Natzaret*, de Ramon Pàmies, sota la direcció artística de Manuel Mateu i Magí Castelltort i la direcció musical del mestre Joan Montaner.

La resta de l'edifici havia estat confiscat també a la postguerra i el febrer de 1965 va ser enderrocat per construir-n'hi un de nou com a estatge local del sindicat oficial franquista, la Confederación Nacional Sindicalista (CNS), inaugurat l'11 de juliol de 1967.

La fi del Centre Catequístic va escaure's l'any 1965. Llavors ja feia uns quants anys que s'havia produït el trasllat del Centre Catòlic al nou Casal d'Acció Catòlica, situat de nou a la finca de Can

El senyor Justet, el 1957 (ACAN-L'Abans, fons Jaume Traveset Grau)

Viñals. Allí, a partir d'una concepció parcialment renovada, van anar-se centrant les activitats formatives i d'entreteniment de l'Església, que ja van anar adquirint tot un altre caràcter i que ja s'escapen de l'abast temporal i temàtic d'aquest treball. Al Casal, des del Nadal de 1958, ja s'hi va habilitar una sala pròpia de cinema que va portar el nom de Saló Rex, amb un aforament per a unes quatre-centes persones. I, un cop tancat el Catequístic, al Casal s'hi va obrir també, el 1966, l'anomenat Petit Rex, una sala de dues-centes butaques contigua al cinema Astòria i amb sortida al carrer dels Caputxins.

Homenatge a Just Puiggròs. Poble Sec, 1956 (ACAN-L'Abans. Fons Ramon Ferrer Torrescasana)

ANNEX. NOTES BIOGRÀFIQUES

CASULLERAS I FARGAS, RAMON

Igualada, 20-3-1842 – 21-1-1916. Sabater. Fill d'Anton, teixidor, i Calamanda. Casat amb Maria Almuni i Llopart (Capellades, 1862), i pares, almenys, de Ramona i Leandre. Domicili: Nou, 26. Durant molts anys, en una època en què la Congregació Mariana (*Els Lluïsos*) portava una vida molt precària, va encarregar-se de mantenir-ne l'activitat al servei de l'entreteniment dels infants i joves. El local on es feien les activitats era al núm. 31 del carrer de Santa Caterina. Va morir d'esclerosi cerebral, a l'edat de 75 anys.

PUIGGRÒS I SAGRISTÀ, JUST, ÀLIES SENYOR JUSTET

Barcelona, 18-4-1889 – 15-2-1958. Maquinista i empleat de banca (sereno i després cobrador i ordenança del Banc Hispano Colonial). Fill de Pere Puiggròs i Serra (*el senyor Peret* de les escoles de l'Ateneu). Casat en primeres noces, el 10-6-1914, *in periculo mortis*, amb Valentina Casajoana i Mateu (Manresa, 1886 – Igualada, 1941), van adoptar Carme Reina i Sánchez (Almeria, 1926); i en segones noces, amb Maria Piqué i Carulla (Barcelona, 1916) i pares de Teresa (Igualada, 1943). Domicili: rambla St. Isidre, 49, 3r, carrer del Clos, 44, 2n, i carrer del Rei Ferran d'Antequera, 45 (Poble Sec). De jove, es va embarcar, possiblement com a foganyer, i va fer viatges a Cuba i a Filipines. Abans de la Guerra Civil, prenia cura de l'entreteniment dels infants en el temps de les vacances escolars i, més endavant, va col·laborar

Enderrocament del Catequístic, 3-2-1965 (foto Salvador Masachs. ACAN-AFMI 5750)

en el Casal Social (1935-1936) que hi havia al passeig de Mn. Cinto Verdaguer, núm. 57. El 13-7-1940 va denunciar a la guàrdia civil Manuel Riba i Solà, empleat com ell en el Banco Hispano Colonial; fruit d'aquesta denúncia —en part desistida posteriorment—, Riba va ser processat i condemnat. En la postguerra va muntar un gimnàs al convent del Caputxins i, quan va engegar el Centre Catequístic, va encarregar-se del bon ordre de tot plegat. Va ser el primer patge Faruk de la festa dels Reis d'Igualada (1945). El 25-7-1956 va ser nomenat Cònsol d'Honor del Poble Sec, on havia organitzat Cercolets, Bastoners i Pastorets, a més de col·laborar en les Caramelles. En aquella avinentesa va recordar-se que una vegada, jugant-se la vida, havia salvat la de dos nois que estaven a punt d'ofegar-se. Va treballar com a cobrador del Banco Popular Espanyol fins a la jubilació. Va morir als 68 anys d'edat.

ANTONI DALMAU I RIBALTA (Igualada, 1951). És el director de la *Revista d'Igualada*. Autor d'una vintena llarga de llibres, ha publicat enguany, amb M.Teresa Miret i Marta Vives, l'obra *Els carrers i les places d'Igualada. Nomenclàtor i història*.